

A szerződő fél biztosításközvetítői minősége csoportos biztosítások esetén - Paradigmaváltás körvonalazódik a Magyar Nemzeti Bank értelmezési gyakorlatában

1. Bevezető

1.1 Új irányokat nyithat és a meglévő piaci konstrukciók felülvizsgálatát indíthatja el az a látszólag ellentmondásos, szakmai szempontból kifogásolható felügyeleti állásfoglalás, mely a Magyar Nemzeti Bank publikálásában jelent meg, és amely azzal az évek óta napirenden lévő kérdéssel foglalkozik, hogy egy csoportos biztosítási szerződés szerződőjének tevékenysége, melynek révén az általa működtetett csoportos biztosítási konstrukcióhoz biztosítottakat csatlakoztat, mikor tekinthető közjogi értelemben véve biztosításközvetítésnek.

2. A szerződő (policy holder) közvetítői tevékenységével kapcsolatos eddigi felügyeleti gyakorlat

2.1 A magyar biztosítási magánjog hagyományosan ismeri és elismeri a más javára kötött biztosítási szerződéseket, egyedüli korlátként azt szabva, hogy a biztosított érdeknek legalább a biztosított oldalán (vagy személyében) fenn kell állnia. A biztosítási szerződések szerződői minőségével kapcsolatban fontos kiemelni, hogy a szerződő félnek a biztosítási szerződésben meghatározott biztosítási eseménnyel kapcsolatban nem feltétlenül kell érdekeltiséggel rendelkeznie, szerződő fél bárki lehet, olyan is, akinek pl. semmilyen érdeke sem fűződik a biztosítási szerződésben meghatározott biztosítási esemény bekövetkezésének az elmaradásához. A régi Ptk. 548. §, illetve az új Ptk. 6:440. § szerinti egyetlen

kritérium, hogy a szerződő fél a biztosítási szerződést érdekelt személy, mint biztosított javára kösse meg. A biztosítottak száma (egy vagy több) ehhez képest csupán mennyiségi különbséget jelent mindaddig, amíg valamennyi biztosított tekintetében fennáll a biztosítási érdek.

2.2 A csoportos biztosítási szerződéseket a hazai biztosítási piac széles körben használta és használja, a munkáltatók, tömegközlekedési vállalatok vagy rendezvényszervezők által kötött csoportos balesetbiztosításoktól, a bankkártyához kapcsolódó utasbiztosításokon át a hitelintézetek által kötött hitelfedezeti biztosításokig.

2.3 Közös sajátossága valamennyi csoportos biztosítási szerződésnek, hogy a szerződő aktusa által – aki a csoportos biztosítási szerződés megkötésén túl tevékenyen közreműködik abban, hogy az egyes biztosítottak ténylegesen is biztosítottakká váljanak - harmadik személyek válhatnak/válhatnak a biztosítási jogviszony alanyává biztosítottként. Ez az a sajátosság, ami látszólagos hasonlóságot mutathat a biztosításközvetítéssel, tekintettel arra, hogy a biztosított és a biztosító közé egy harmadik szereplő, a szerződő iktatódik, aki annak érdekében jár el, hogy egy harmadik személy biztosítottá váljon.

2.4 Le kell szögezni, hogy a más(ok) javára kötött biztosítási szerződés szerződője – önmagában amiatt, hogy mások javára biztosítási szerződést köt – még nem minősül biztosításközvetítőnek. Többlet tényállási elem megvalósulása esetén ugyanakkor a Felügyeletnek joga van arra, hogy megállapítsa valamely tevékenységről, hogy az biztosítás-

közvetítói tevékenységnek minősül, akkor is, ha ezt a tevékenységet csoportos biztosítás szerződőjeként fejtik ki. Az ennek alapjául szolgáló vizsgálat csoportos szerződések esetén irányulhat a biztosítási szerződés megkötésének körülményeire és/vagy a megkötést követően a biztosított jogviszonyok létrejöttéhez kapcsolódó szerződői tevékenységre.

2.5 A Felügyelet értelmezési gyakorlatában 2004 óta jelen vannak azok az állásfoglalások, melyek a csoportos biztosítások szerződőjének a magánjog és a közjog határán elhelyezkedő tevékenységét elemzik.

2.6 Egyik korai, *31.744/2/2004. számú állásfoglalásában* a Felügyelet (még PSzÁF) leszögezte, hogy csoportos biztosítási szerződések szerződői pozícióban történő megkötése önmagában nem minősül biztosításközvetítésnek. Ez vonatkozik arra az esetre is, ha a szerződő fél egy bank, továbbá, ha ez a szerződő fél a megkötött biztosítási szerződéshez való későbbi csatlakozást lehetővé teszi. A PSzÁF azt is aláhúzta, hogy a biztosításközvetítói tevékenység, illetve a csoportos biztosítási szerződés szerződő félként történő megkötésének tartalma és célja eltérő, s ennek következtében e két jogintézmény egymástól elkülöníthető.

2.7 Később a Felügyelet (még mindig a PSzÁF) egy másik állásfoglalásában továbbfejlesztette értelmezési gyakorlatát és aláhúzta, hogy a csoportos biztosítási szerződés szerződőjének ügyfelek csoportos biztosítási szerződésekhez biztosítottként történő csatlakoztatására irányuló rendszeresen és jutalék fejében végzett tevékenysége biztosításközvetítésnek minősül, amennyiben a szerződő fél maga nem biztosított egyben és a jutalékon kívül egyéb gazdasági érdeke nem fűződik a biztosítási szerződés fenntartásához.

2.8 A fenti állásfoglalásban markánsan megjelenik, hogy a Felügyelet értelmezésében mi a legfontosabb elhatárolási ismérve annak, hogy egy csoportos biztosítás szerződőjének a tevékenysége, közjogi szempontból mikor tekinthető egyúttal biztosításközvetítésnek (is). Ez az ismérv nem más, mint a szerződő fél saját biztosítási érdeke.

2.9 A csoportos biztosítási szerződések szolgálhatják elsősorban vagy kizárólag a szerződő érdekeit, ennek tipikus megnyilvánulása, ha a

szerződő egyben a biztosító szolgáltatásának is jogosultja, vagy életbiztosítások esetében kedvezményezettje. Lehetséges azonban az is, hogy a szerződő valamely szerződésben vállalt kötelezettségét teljesíti a biztosítási szerződések más(ok) javára való megkötésével (pl. a munkáltatók, vagy szállítványozók által kötött csoportos szerződések).

2.10 Az elhatároló ismérv mindkét esetben az, hogy a szerződőnek van-e a szerződés megkötésével önálló, a biztosítási jogviszonyok létrejövetelének pusztá elősegítésétől eltérő célja, érdeke. Ha ilyen cél nem mutatható ki, azaz a szerződő motivációja egyedül a biztosítottak csatlakoztatására tekintettel kapott jutalékban mutatható ki, a csoportos biztosítási szerződés megkötése, illetve azon belül harmadik személyek biztosítottá válásának lehetővé tétele, egyéb feltételek megvalósulása esetén, biztosításközvetítésnek tekinthető. Ha azonban a szerződő (maga is) rendelkezik biztosítási érdekekkel, úgy a biztosítottak csatlakoztatásában álló tevékenysége nem minősül biztosításközvetítésnek.

3. A szerződő érdekeltségének felügyeleti ártértelezése

3.1 A Felügyelet (immáron MNB) által frissen közzétett állásfoglalás egyik ellentmondásos megállapítása éppen a biztosítási érdekek függ össze. A **Ptk. 6:440. §** szerint, biztosítási szerződést az köthet, aki:

(i) valamely vagyoni vagy személyhez fűződő jogviszony alapján a biztosítási esemény elkerülésében; életkor elérésére, születésre vagy házasságkötésre szóló életbiztosítás esetén a biztosítási esemény bekövetkezésében érdekelt, vagy aki

(ii) a szerződést az érdekelt személy javára köti meg.

3.2 A **Ptk. 6:442. § (1)** bekezdése szerint pedig, csoportos biztosítás esetén a biztosítottak meghatározása valamely szervezethez való tartozásuk, a biztosítottak és a szerződő fél között fennálló jogviszony vagy egyéb kapcsolat alapján történik (jelen hírlevélben a továbbiakban: csoportképző ismérv), és a biztosító kockázatának

vizsgálatára és vállalására a csoportra tekintettel kerül sor.

3.3 A Felügyelet ezekkel kapcsolatban kifejti, hogy „a Ptk. idézett rendelkezései alapján a biztosítási érdek lehet közvetlen vagy közvetett: biztosítási szerződést az köthet, aki valamely vagyoni vagy személyiségi jogviszony alapján a biztosítási esemény elkerülésében (*közvetlen biztosítási érdek*) érdekelt, vagy aki a szerződést az érdekelt személy javára köti meg (*közvetett biztosítási érdek*). Ez utóbbi esetén elválnak a biztosított személy és a szerződő fél, a biztosítás elsősorban a biztosított javára vagy életére szól. *De ez nem jelenti azt, hogy a szerződő fél a biztosítási esemény bekövetkezése szempontjából teljesen érdektelen lehet.* A csoportos biztosításokban a szerződő fél szempontjából a biztosítási érdeket a csoport és a szerződő fél közötti kapcsolat határozza meg: például a munkáltató a szerződő fél, aki a munkavállalók javára köt csoportos életbiztosítást; vagy egy tömegközlekedési vállalkozás köt csoportos balesetbiztosítást az utasai javára. Előbbiekből következik, hogy a *csoportos biztosítás esetében a csoportképző ismérve nem lehet önmagában az, hogy a biztosított a csoportos biztosítás alanya, azaz a szerződő fél és a biztosítottak között a biztosítási érdeket is megteremtő, a csoportos biztosítási szerződéstől független viszonyoknak kell fennállnia.*”

3.4 Álláspontunk szerint a Felügyelet fenti megállapításai az alábbiak miatt ellentmondásosak:

(i) a Felügyelet tévesen a *csoportképző ismérvet* azonosítja a *biztosítási érdekekkel*, mellyel azonban a szerződőnek nem kell rendelkeznie, hiszen elegendő, ha a csoportos biztosítási szerződést ilyen (értsd: biztosítási érdekekkel rendelkező) személyek javára köti meg;

(ii) amíg a biztosítási érdek hiánya a biztosítási szerződés *érvénytelenségét* (semmisségét) eredményezi, addig a csoportképző ismérve hiánya legfeljebb azt, hogy az adott biztosítási szerződés (annak ellenére, hogy egyidejűleg több biztosított javára szól), a Ptk. alkalmazásában *nem minősül csoportos szerződésnek*, azaz a biztosítási fejezet csoportos biztosításokra vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatók rá;

(iii) nem derül ki az állásfoglalásból, hogy a csoportos biztosítás szerződőjének személyében megkövetelt biztosítási érdeknek a *biztosításközvetítői minőség*, vagy a csoportos szerződés *érvényessége* szempontjából tulajdonít jelentőséget az MNB, s így az sem dönthető el, hogy a PSzÁF fent említett álláspontját az MNB továbbra is irányadónak tekinti-e, azaz egy csoportos biztosítás szerződője esetében a biztosítási érdek olyan többlet tényállási elemnek tekintendő-e, mely kizárja a szerződő biztosításközvetítői minőségét.

4. A biztosítottak csatlakoztatásában való közreműködés minősítése

4.1 Ugyancsak egy korai, *12.182/2/2004. számú állásfoglalásában* a Felügyelet - nem tulajdonítva jelentőséget a **Bit. 33. § (1)** bekezdésének, mely szerint a biztosításközvetítés *biztosítási szerződések* létrehozására irányuló rendszeres és üzletszerű tevékenység -, kifejtette, hogy a Bit. hivatkozott szabályának alkalmazásában, a csoportos szerződés keretében létesített egyedi biztosítási jogviszonyok biztosítási szerződésnek minősülnek, azaz a szerződőnek a biztosítottak csatlakoztatásában való közreműködése – az egyéb fogalmi elemek megvalósulása esetén – még minősülhet biztosításközvetítésnek, mert „a csoportos biztosításba belépő egyes biztosítottak oldaláról megközelítve, valamennyi biztosítottá váló személy számára új szerződéses kötelelem jön létre”.

4.2 Ezt a megközelítést a mostani MNB állásfoglalás is megerősíti. A **Bit. 33. § (1)** bekezdésének értelmezése körében az MNB aláhúzza, hogy „a rendelkezés szigorúan nyelvtani, szó szerinti értelmezése esetében logikailag kizárt lenne, hogy egy csoportos biztosítási szerződés szerződőjének a biztosítottak „csatlakoztatása” érdekében kifejtett tevékenysége biztosításközvetítésnek minősüljön, miután a szerződő e tevékenységét minden esetben a (csoportos) biztosítási szerződés létrejöttét követően fejté ki, az egyes biztosítottak tekintetében pedig nem biztosítási szerződések, csupán egy már létező biztosítási szerződés keretein belüli biztosított jogviszonyok jönnek létre, így a szerződő tevékenysége nem irányul biztosítási szerződés létrehozására”.

4.3 Állásfoglalását az MNB úgy folytatja, hogy „a biztosítási szerződés sajátosságaiból fakadóan viszont a biztosítási termék közvetítő útján történő értékesítése nem csak úgy valósulhat meg, hogy a közvetítő a biztosító és biztosítási védelmet kereső ügyfél közötti szerződés megkötését segíti elő, hanem oly módon is, hogy a biztosító és az ügyfél közötti kapcsolatot létrehozó személy a biztosítási szerződést a biztosítóval szerződő félként – az ügyfelek, mint biztosítottak javára – maga köti meg. (...) Előbbieknek megfelelően egy már megkötött szerződéshez biztosítottak „csatlakoztatása” a biztosítási termékeknek a biztosítási védelmet kereső ügyfelekhez történő eljuttatásának egy lehetséges módja, így a közvetítők egyenlő kezelésének és a fogyasztók védelmének követelménye megkívánja, hogy a biztosítási szerződés megkötésének elősegítésével biztosítási közjogilag azonos megítélés alá essen. Mindezek alapján a **Bit. 33. § (1)** bekezdésében foglalt meghatározás értelmezése akkor áll összhangban az IMD-vel, ha annak alapján a csoportos biztosítás biztosítási fedezetének a biztosítási védelmet igénylő biztosítottakra történő kiterjesztésére, a biztosított jogviszonyok létrehozására irányuló tevékenység is biztosítási-közvetítésnek minősülhet, amennyiben azt üzletszerűen végzik”.

5. Az üzletszerűség fogalmának az IMD és az IDD megfogalmazásából nem következő kiterjesztő értelmezése

5.1 Ugyancsak egy korai, 1533/2/2005. számú állásfoglalásában a Felügyelet kifejtette, hogy a biztosításközvetítő biztosítási szerződés létrejöttéhez és fennmaradásához fűződő érdeke az ehhez kapcsolódó díjazásban (jutalékban) mutatható ki, tevékenysége ettől válik üzletszerűvé.

5.2 A háború előtti magyar kereskedelmi jog is lényeges és nélkülözhetetlen elemének tekintette a kereskedelmi közvetítésnek a jutalékot (províziót). KUNCZ Ödön szerint „kereskedelmi ügynöknek azt az önálló kereskedőt kell minősíteni, aki díjazás fejében élethivatásszerűleg vállalkozik arra, hogy más nevében és részére állandó megbízás alapján kereskedelmi ügyletek kötésére kínálkozó alkalom közlésével, vagy ilyen ügyletek közvetítésével foglalkozzék” (Dr. KUNCZ Ödön – *A magyar kereskedelmi és váltójog vázlatja*, Grill Károly

Könyvkiadó Vállalata Budapest, 1938. 104. oldal). A **Kúria C.3814/1927.** számú ítéletében pedig egyenesen úgy fogalmazott, hogy „a közönséges felfogás szerint is a közvetítés üzletszerűségének alkateleme az ellenszolgáltatás (díjazás) kikötése (...). Fogalmilag ki van zárva tehát az üzletszerűség akkor, ha valaki ellenszolgáltatás kikötése nélkül vállalja a közvetítést”.

5.3 A **Bit. 3. § (1)** bekezdésének 66. pontja értelmében üzletszerűnek az *ellenérték fejében* nyereség, illetve vagyonszerzés végett – előre egyedileg meg nem határozott ügyletek megkötésére irányuló – rendszeresen folytatott gazdasági tevékenység minősül.

5.4 Ebből az MNB mostani állásfoglalása arra a következtetésre jut, hogy

(i) „akkor is megáll az üzletszerűség tényállási eleme, ha a kvázi ingyenes szolgáltatást olyan motivációval, illetve annak érdekében is nyújtják, hogy ezáltal az egyébként üzletszerűen végzett (fő)tevékenység eredményességét fokozzák, az abból eredő bevételt növeljék”; és

(ii) „azon körülmény, hogy a szerződő az egyes biztosítottak csatlakoztatása után jutalékot nem kap, illetve közvetlen nyereséget nem realizál önmagában nem zárja ki az üzletszerűség fennállását. Amennyiben ugyanis e tevékenységét a szerződő olyan motivációval, illetve annak érdekében is végzi, hogy ezáltal az egyébként üzletszerűen végzett (fő)tevékenysége eredményességét fokozza, az abból eredő bevételét növelje, úgy a nyereség, illetve vagyonszerzési szándék fennáll”.

5.5 Az MNB mostani állásfoglalása egyértelműen szigorítani látszik az eddigi gyakorlaton a biztosításközvetítői tevékenység üzletszerűségének kiterjesztő értelmezésén keresztül. A csoportos konstrukció *jutalékmentességén* túllépve ugyanis az MNB leszögezi, hogy ez önmagában egyáltalán nem zárja ki a biztosításközvetítésé minősítést, ha a csoportos biztosítás keretében elérhetővé tett biztosítási védelem kelendőbbé teszi a szerződő főtevékenysége szerinti szolgáltatást / terméket, növelve ezáltal a szerződő ebből származó bevételét.

5.6 A biztosításközvetítésről szóló 2002/92 számú irányelv (IMD) és a biztosítási értékesítésről szóló 2016/97 számú irányelv (IDD, átültetési

határideje 2018. február 20.) rendelkezéseivel azonban ez a felügyeleti értelmezés nem áll összhangban.

5.7 Az IMD és az IDD egyértelműen fogalmazzák azzal kapcsolatban, hogy alkalmazásukban *ellenszolgáltatás* (díjazás / javadalmazás) alatt azt kell érteni, amit a közvetítő a biztosításközvetítésre tekintettel *kap* (akár a termékgazda biztosítótól, akár egy másik közvetítőtől, akár magától az ügyféltől):

(i) az IMD szerint a biztosításközvetítésért kapott ellenszolgáltatás lehet anyagi jellegű vagy más, megállapodás alapján járó, teljesítményhez kötött gazdasági előny - This Directive should apply to persons whose activity consists in providing insurance mediation services to third parties **for remuneration**, which may be pecuniary or take some other form of agreed economic benefit tied to performance (IMD /11/ preambulum-bekezdés);

(ii) az IMD és az IDD szerint továbbá biztosításközvetítő az a természetes vagy jogi személy, aki díjazás ellenében kezd vagy folytat biztosítási közvetítést - "Insurance intermediary" means any natural or legal person who, **for remuneration**, takes up or pursues insurance mediation (IMD 2(5) cikk, IDD 2.1(3) cikk);

(iii) az IDD alkalmazásában pedig javadalmazásnak minősül bármely jutalék, közvetítői díj, egyéb díj vagy más kifizetés, ideértve bármilyen jellegű gazdasági előnyt, vagy bármely egyéb pénzbeli vagy nem pénzbeli előnyt vagy ösztönzöt, amelyet a biztosítási értékesítési tevékenységre tekintettel kínálnak fel vagy nyújtanak - 'Remuneration' means any commission, fee, charge or other payment, including an economic benefit of any kind or any other financial or non-financial advantage or incentive **offered or given** in respect of insurance distribution activities (IDD 2.1(9) cikk);

(iv) az IDD továbbá rögzíti, hogy a biztosításközvetítő a biztosítási szerződés megkötése előtt – egyebek mellett - tájékoztatni köteles az ügyfeleket a biztosítási szerződéssel összefüggésben kapott javadalmazás jellegéről - The nature of the **remuneration received** in relation to the insurance contract (IDD 19(1)d. cikk);

(v) az IDD végül úgy rendelkezik, hogy a közvetítőt terhelő pre-kontraktuális tájékoztatási

kötelezettségnek pontosan ki kell terjednie arra is, hogy a közvetítő kitől kapja díjazását - Whether in relation to the insurance contract, it works: | (i) | on the basis of a fee, that is the **remuneration paid directly by** the customer; | (ii) | on the basis of a commission of any kind, that is the **remuneration included in** the insurance premium; | (iii) | on the basis of any other type of remuneration, including an economic benefit of any kind **offered or given** in connection with the insurance contract; or | (iv) | on the basis of a combination of any type of remuneration set out above (IDD 19(1)e. cikk).

5.8 Az MNB mostani állásfoglalásában értelmezett Bit. 3. § (1) bekezdésének 66. pontja megfelel az irányelvi rendelkezéseknek, mert egyértelműen rögzíti, hogy a biztosításközvetítői tevékenység feltétele, hogy azt olyan *ellenérték fejében végezzék*, mely nyereséghez, illetve vagyonszerzéshez juttatja a közvetítőt. Márpedig az IMD, IDD és a Bit. által használt ellenérték / díjazás / javadalmazás fogalmak egyértelműen feltételezik, hogy azt a közvetítő *mástól kapja közvetítői tevékenysége ellentételezéseként*.

5.9 A fentiek alapján nem foghat helyt az MNB azon megállapítása, hogy a csoportos biztosítás szerződőjének biztosításközvetítővé minősítését nem zárja ki, ha a szerződő a biztosítótól semmilyen javadalmazásban nem részesül, azonban a csoportos biztosítás keretében elérhetővé tett biztosítási védelem kelendőbbé teszi a szerződő főtevékenysége szerinti szolgáltatást / terméket, növelve ezáltal a szerződő ebből származó bevételeit.

5.10 Az irányelvi rendelkezések alapján ugyanis a biztosításközvetítő tevékenységét kizárólag a **közvetítésért kapott ellentételezés (díjazás) teszi üzletszerűvé**. Ehhez képest, ha a szerződő sem a termékgazda biztosítótól, sem pedig az ügyfelektől nem kap díjazást a közvetítésért, úgy önmagában az, hogy az ingyenesen közvetített biztosítási szolgáltatás összekapcsolása a szerződő főtevékenysége szerinti áruval / szolgáltatással, növeli az ilyen főszolgáltatás kelendőségét, a biztosításközvetítéssé minősülés szempontjából közömbös. Példákkal szemléltetve:

(i) ha egy biztosításközvetítést is végző bank azzal bíz meg egy műszaki cikket értékesítő áruházlancot, hogy az a bank közreműködőjeként közvetítsen kiterjesztett garancia biztosítást, mely

közvetítésért díjazást a bank ugyan nem fizet, de kamatmentes hitelt ad az áruházlánc vásárlóinak, ha pl. az első három hónap biztosítási eladásai meghaladnak egy bizonyos díjbevételt vagy darabszámot, akkor ez olyan a bank által a biztosításközvetítésre tekintettel nyújtott egyéb gazdasági előny, mely üzletszerűvé minősíti az áruházlánc tevékenységét, lévén a kamatmentes hitel alkalmas arra, hogy növelje műszaki cikkek eladásait;

(ii) ezzel szemben, ha egy biztosító azzal bízza meg ugyanezt az áruházláncot, hogy ugyanezt a kiterjesztett garancia biztosítási terméket közvetítse vásárlóihoz és ezért a biztosító sem fizet díjazást / jutalékot, úgy önmagában az, hogy az áruházláncban elérhető ilyen biztosítás esetleg növeli a műszaki cikkek eladhatóságát, semmiképpen sem minősíti a biztosításközvetítést üzletszerűvé, hiszen az áruházlánc a közvetítési tevékenységért semmilyen ellentételezésben nem részesül a termékgazda biztosítótól. Az, hogy az ingyenesen vállalt biztosításközvetítéssel és ilyen módon a különböző szolgáltatások összekapcsolásával az áruházlánc üzleti célja az eladásnövelés, biztosítási közjogi szempontból közömbös.

5.11 A fentiek egyértelműen azt mutatják, hogy a csoportos biztosítások közjogi megítélése továbbra sem jutott nyugvópontra a gyakorlatban, ezért

minden piaci szereplő érdeke saját ilyen konstrukcióinak áttekintése, a megváltozott felügyeleti elvárásokhoz igazodó esetleges átdolgozása, a működési kockázatok ezzel kapcsolatos folyamatos értékelése, illetve a felügyelet értelmezési gyakorlatának figyelemmel kísérése.

Amennyiben a hírlevelekben bemutatott témák bármelyikéről további információkat szeretne kapni, szíveskedjen a megadott elérhetőségek valamelyikén közvetlenül kapcsolatba lépni kollégánkkal.

Dr. Molnár István
Partner, ügyvéd

T: +36 1 288 0839

F: +36 1 270 3379

E: istvan.molnar@berkemolnarlawfirm.hu

W: www.InsuranceBlog.hu

1024 Budapest
Ady Endre utca 19.

T: +36 1 288 0839

F: +36 1 270 3379

E: office@berkemolnarlawfirm.hu

A jelen hírlevélben foglalt információk és vélemények a teljesség igénye nélkül, tájékoztató jelleggel kerültek kialakításra, szükségszerűen általánosítanak és semmilyen körülmények között sem tekinthetők jogi tanácsadásnak. A hírlevél célja, hogy olyan témákra és kérdésekre világítson rá, amelyek az iroda ügyfelei számára érdekesek és hasznosak lehetnek.